

KOMUNICIRAJMO RAČUNALOM!

piše: Branko Meštrić*

Zašto? Jer je brzo? Pa i telefoniranje uzduž bijelog svijeta je trenutno. Jer je jeftino? Pa, jest ponešto jeftinije, ali ljudi ipak vole čuti ljudski glas s druge strane. Zato je telefon i opstao, i koristi se više no ikada. Ali, računalno komuniciranje je i pored svega naprosto eksplodiralo. Koji su razlozi tome i što to računalo donosi u međuljudske, s posebnim osvrtom na međuplaninarske odnose, govori ovaj prilog.

ELEKTRONIČKA POŠTA (E-MAIL)

Ovo je najstariji ali i najuobičajeniji način računalnog komuniciranja. Lijepo se, doduše na računalu, napiše pismo, na »kuvertu« adresa s onim smotanim znakom (@) na kojem svi lome jezik, a koji zapravo znači »nak«. Naravno da u kuvertu, prije nego što je pošaljete, možeš ubaciti ponešto: tekst, fotografije, ali i računalne programe i podatke.

U tom sustavu svatko mora dobiti adresu kod nekog »poštara«. U računalnom ga svijetu zovemo serverom, a cijela adresa je obično *ime.prezime@server.hr*. Mail server može biti od firme, pa adresa izgleda ...*@firma.hr*, a oni koji imaju adresu na nekom od brojnih besplatnih servera, imaju adrese: *@yahoo.com*, *@gmail.com*, *@freemail.com*, ali i *@zg.t-com.hr* itd.

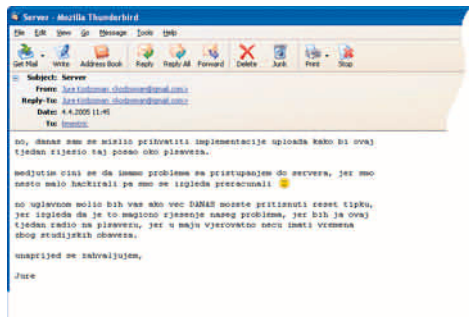
Što je zgodno kod elektroničke pošte? Upravo to što se zaista radi o pismu, doduše računalnom, ali ipak

pismu, koje dobiješ u sandučić, vidiš tko i što šalje, a potom otvoriš i čitaš ona koja želiš i kada želiš. Budući da je sve jednostavno i relativno nezaštićeno, odatle i silni problemi. Svatko svakome na manje-više javnu adresu može poslati bilo što, pa i reklame, viruse, bombe... Eto koliko je ova pošta slična običnoj – sjetite se samo antraksa, bomba u paketima i sl.

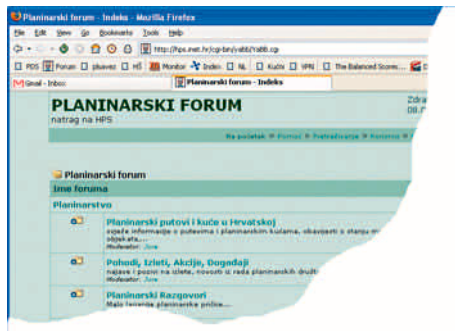
FORUM

Odmaknemo li se malo od maila i sustava koji »glume« klasične načine komuniciranja, pa stvar učinimo nešto javnijom, dolazimo do foruma. Ima ih sva sila, a forum pod okriljem HPS-a (*hps.inet.hr*) vrlo je popularan i mnogi ga drže glavnim sredstvom međuplaninarske komunikacije u Hrvatskoj. Čim uđete, već ga možete koristiti, najprije tek kao gost, a ako se registrirate, postajete dio zajednice i imate određena veća prava.

Paradigma foruma je oglasna tabla (zapravo više njih, svaka tema za sebe), kojoj preko interneta u svakom trenutku može pričati ama baš svatko s bilo kojeg kraja svijeta i na koju može dopisati svoju poruku, odnosno, svatko može pročitati sve ispisane poruke. Kako u poruci svatko iznosi svoje mišljenje, obično drugi žele ponešto dodati, ispraviti ili čak kritizirati izrečeno, a to se i očekuje. Tako se vrlo brzo znadu zahuktati intenzivne rasprave o nekoj temi dok se stvari ne istjeraju »na čistac«, a mogu se i vrlo brzo pronaći tražene informacije, jer puno ljudi puno zna.

* Autor se računalima koristi već više od 22 godine; prvi modem je naišao kasnih osamdesetih, od Interneta nije bilo ni »Ik« pa smo se čudili kako BBS juri na brzini od 2,4; Internet sam vidio prije desetak godina u Nancyju u Francuskoj i nisam vjerovao da slike stvarno dolaze s Novog Zelanda; kad danas ADSL juri 384 »na sat«, to više nikoga ne čudi...

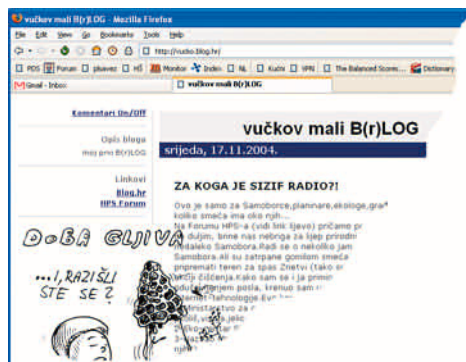
I dok je za mail potrebno dvoje, za pravu raspravu na forumu mora se skupiti cijela zajednica. Zato, da bi se stvar dalje razvijala – forumaši, samo naprijed!

BLOG

Sustav blogova nastao je kao sustav za vođenje javnih dnevnika, dakle mjesta gdje oni koji imaju potrebu objelodanjuju svoja iskustva na dnevnoj bazi. Budući da su planinarske aktivnosti vrlo »dnevnički«, premda bi bolje bilo reći tjednički orijentirane (čak se i neke popularnije teme na Forumu HPS-a nazivaju »Gdje ste bili ovaj vikend?« i sl.), to bi bilo vrlo elegantno izvesti na blogu, tim prije što i ovdje svaka

otvorena tema može također biti popraćena komentarima svih koji žele komentirati.

Više, međutim, intrigira mogućnost bloga da svakome, čak ni onome tko nema nikakva programerska, dizajnerska ili uopće webaška iskustva, omogući da otvori svoje prave pravcane web-stranice, čak s izvjesnom dozom osobnosti i kreativnosti. Želi li tko napraviti i postaviti svoje web-stranice, a nema mogućnosti ili se jednostavno ne želi duboko u to upuštati – toplo preporučujem. Za primjer nudim desetak blogova koje su u dva tjedna napravili moji učenici koji web nikad prije nisu radili. Pogledajte: taskforce.blog.hr.

KAKO STEĆI WEB-STRANICE

1. Identitet. Da biste »postojali« na Internetu, trebate steći ime. Možete se zadovoljiti i biti podstanar kod nekoga (adrese oblika www.pdsumar.hr/hirc ili planinari.pliva.hr). Međutim, budući da svaka osoba u RH ima pravo na svoj internetski identitet, predlažem da ga i zatražite. Idite na stranice www.carnet.hr, ispunite obrasce i dobit ćete identitet (domenu) tipa osoba.iz.hr. Isto važi i za planinarska društva, s time da ona mogu dobiti pravu domenu, primjerice www.pdsumar.hr.

2. Prostor. Sada morate pronaći životni prostor za svoj novostečeni identitet, tj. naći nekog vlasnika servera koji bi vas rado smjestio na svoj server. Ima velik broj besplatnih web-hostinga, a još više onih koji se plaćaju. Teško ćete naći nekog tko bi besplatno udomio vašu domenu. Imate li dodatne prohtjeve: CGI, skripte, baze podataka - stvar se dalje komplicira.

3. Pristup. Onaj tko vam je iznajmio prostor mora vam dodijeliti pristup, obično *username* i *password*, koji će vam »otvoriti« kanal, najčešće FTP, za lansiranje vaših uradaka na sam server.

4. Sadržaj. Tu tek dođe ono najvažnije – treba dizajnirati stranicu, iskodirati je – ručno ili raznim alatima, programirati skripte i druge aktivne elemente, eventualno projektirati, kreirati i napuniti bazu podataka. I konačno – ne zaboravite sve to održavati!

Naravno, postoji lakši put:

1a. Registrirajte se kod nekog od naših internet providera i već kao najmanji korisnik (besplatno!) u paketu ćete dobiti »podstanarski« identitet, određen prostor i FTP-pristup, pa čak i određen broj e-mail adresa. Kao što vidite, nedostaje samo sadržaj. Njega ipak morate sami osmisliti.

1b. No, ako se traži jednostavnost, primijetite da BLOG daje čak i dio sadržaja – dizajn, kalendar, komentiranje.

Čini mi se da je *blog* prirodniji medij za provođenje određenih misija koje imaju naročito najjači forumaši. Ne znam zašto se nije dogodio taj pomak, a nadam se da će i ovo pojašnjenje malo pomoći u tom smjeru.

WEB-STRANICE

I konačno, kao krajnja instanca predstavljanja nekoga ili nečega na prostorima interneta, dolazimo do web-stranica. Kao što se dalo naslutiti u prethodnim odlomcima, da biste napravili zaista dobre web-stranice, treba ponešto i znati. Ali, iznenadit ćete se, nije najvažnije ni programiranje, ni poznavanje visokih tehnolo-

MALO O TEHNICI

Da biste uopće komunicirali računalom, morate se umrežiti, tj. računalo treba na neki način spojiti sa svijetom. Budući da ima mali milijun načina da to učinite, a stalno se otvaraju i neki novi, nećemo se u ovom časopisu baviti tehnologijama. Spomenimo samo najjednostavniji i najjeftiniji – u računalo ugradite modem, spojite ga na telefonsku liniju, zatražite kod nekog *provider*-a pravo pristupa (besplatno!) i surfajte. Komplikirano? Ne, tu tek počinje veselje. Ako su vam potrebe veće, ima i digitalnih načina (ISDN, ADSL), ima i bežičnih tehnologija, pa GPRS, UMTS...

logija, već je najvažnije imati ideju, kvalitetan sadržaj, a potom i volje da sadržaj održavate. Nije li tako, dobit ćete stranice koje nikoga neće zanimati, pa ih nitko neće posjećivati, a još je tužnije nailaziti na sadržaje koji govore o – lanjskom snijegu.

Osnovni je način pristupa web-stranicama njihova adresa, kao i kod e-maila. Web stranice imaju svoju

MALO O PLANINARSKIM DOMENAMA I ADRESAMA...

Pri izboru domene treba težiti da ona bude jednostavna, jasna i sama po sebi razumljiva. Ako je tako, lakše će se pamtiti, lako unositi, a s pravom domenom bit ćete i dostupniji. Istodobno, nije pristojno da bude »neistinita«. Recimo, ja bih lako mogao registrirati domenu *misscroatia.tk* (»tk« je oznaka otočja Tokelau, 10 km² negdje na Pacifiku, koje vrlo rado ustupa svoju »tk« oznaku svakome tro zatraži), ali time neću biti ljepši, a glupo je i da se predstavljam kao Polinežanka!

– **www.planinar.hr** – primjer loše imenovane domene. Nitko, pa ni Stipe Božić ne može za sebe reći da je on glavni planinar Hrvatske. Netko će možda pomisliti da je to domena vašeg omiljenog časopisa, no dodamo li da je domena registrirana na Planinarski savez Zagreba, jasno je koliko je naziv domene apsurdan, jer iz nje ni po čemu ne možete da se iza skriva PSZ.

– **hpd.jastrebarsko.hr** – ovo sam uvijek smatrao genijalnim rješenjem, a čak se i ne radi o domeni, već poddomeni; znači HPD »Jastrebarsko« (inače drugi dobitnici priznanja HPS-a za najbolje web stranice) »podstanari« su na domeni grada Jastrebarskog, ali se ovako sve idealno uklopilo.

– **www.ericsson.com/hr/etk/planinari.shtml** – ovo bi bio primjer laganog nemara za korisnika; očito dečki nisu ni planirali pristupati direktno na adresu; a jednostavnom registracijom domene i redirekcijom na serveru sve bi bilo jednostavnije, recimo: *www.hpdericsson.hr* ili nešto slično.

– **www.maliscak.tk** – evo nam Polinežana; Mališćak je valjda neko brdo na prije spomenutom Tokelau otočju, koje je zaslužilo da bude predstavljeno na webu i »ulinkano« na stranicama HPS-a.

adresu, koja mora biti jasna, jednostavna i jednoznačna. Na žalost, često je uvjetovana raznim organizacijskim pa i tehničkim razlozima, ali ne znači da ne treba težiti idealnim adresama. Drugi je način pristupa da netko na svojim stranicama postavi tzv. *link* na vaše stranice. Logično je da stranice vašeg društva »nalinka« HPS, na stranicama svojeg društva vi ćete linkati svoje privatne stranice itd.

I konačno, mnogi korisnici vjeruju samo u pretraživače Interneta. Spomenimo ovdje samo najpoznatiji *www.google.com*. To su automatski sustavi koji stalno pretražuju i indeksiraju cijeli bjelosvjetski web-prostor, a kad netko potraži, naprimjer neko planinarsko društvo, idealno je ako mu Google isporuči upravo adresu njegove web stranice. Probajte za svoje – moje PD radi ko urica, bez obzira na »Š« u nazivu (a radi i za Mališćak s Tokelau otočja!)

U sljedećem broju: Planinarska web-stranica

PRIJE PISAMA ČITATELJA – PISMO UREDNIKA

Nakon izlaska 3. broja, uredništvo »Hrvatskog planinara« primilo je nekoliko pisama čitatelja. Najveću pozornost izazvao je članak o upotrebi GPS-uređaja u planinarstvu, objavljen u rubrici »Nove tehnologije i planinarstvo«. Ta je rubrika zamišljena kao serijal s osnovnim uputama za početnike, pisanim u ležernom tonu, a uveli smo je na poticaj Branka Meštrića, jednoga od novih članova Uredničkog odbora. Brojni su čitatelji novu rubriku obasuli pohvalama i prijedlozima, ali primili smo i nekoliko kritika i prigovora. To je zapravo znak da s uvođenjem rubrike nismo pogriješili jer je očito čitatelji sa zanimanjem čitaju. Uostalom, planinarstvo nije stalo s prvim izletom prije 130 godina niti časopis »Hrvatski planinar« smije biti samo glasnik o planinarskoj povijesti i lijepim izletima. Serijal članaka o novim tehnologijama, poput članka o suvremenoj planinarskoj opremi u prošlom broju, zaslužuje svoje mjesto u planinarskom časopisu jer je riječ o suvremenosti, pa i pogledu prema budućnosti planinarstva. Takvi članci pogotovo su zanimljivi kad su pisani neobaveznim i nesuhoparnim stilom, kako je to bio slučaj u prošlim brojevima.

Koristi od novih tehnologija za planinarstvo su goleme i omogućavaju ono što je još donedavno bilo nezamislivo. Kao civilnom ročniku u Parku prirode Žumberak-Samoborsko gorje, tijekom prošle zime zadaća mi je bila je obići sve planinarske putove na tom

području i snimiti njihove trase pomoću GPS-uređaja. Rezultat obilaska terena s GPS-uređajem bit će nova precizna i kvalitetna karta Žumberka i Samoborskog gorja. Takav obilazak, imao je i za mene osobno visoku svrhu i smisao, prisilio me da naučim planinariti »propisno«, kako je navedeno u planinarskim priručnicima. Obilaziti teren s GPS-om znači odreći se improviziranja, vratiti se uvijek kada se zaluta do posljednje videne markacije i sistematično obići putove u cijelosti, od početka do kraja. Zapravo, za takav je način planinarenja zamišljena većina planinarskih obilaznica. Cilj je obilaznica da provedu planinara nekom zanimljivom trasom, no jurišnici za žigovima uglavnom jurcaju od jedne do druge kontrolne točke, prolazeći pješice tek nezaobilazne dijelove trase. Tek obilazeći teren na sustavan način, dakle zahvaljujući GPS-u, obišao sam i upoznao brojne putove kojima godišnje prolazi možda tek nekoliko desetaka planinara – ako i toliko.

Tijekom zime, upravo u vrijeme kad je Branko Meštrić, s kojim je dogovoren serijal o novim tehnologijama, dovršavao svoj članak za 3. broj, primili smo i članak Božidara Krznarića o GPS-u. Urednički je odbor zaključio da je taj članak vrlo stručno napisan i da bi zbog stručnosti možda čak bio nerazumljiv većini čitatelja, pa je odgodio njegovo objavljivanje i u 3. broju objavio članak Branka Meštrića. Autor neobjavljenoga članka javio nam se oštrim pismom, navodeći netočnosti u objavljenom članku, a na dvije netočnosti pozornost nam je skrenuo i jedan od vodećih hrvatskih kartografa,